

АНАЛИЗ НА ПОПУЛАЦИЯТА СВИНЕ ПОД СЕЛЕКЦИОНЕН КОНТРОЛ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Ивелина Запрянова^{1*}, Христо Христов²

¹Аграрен университет – Пловдив, бул „Менделеев“ 12

²Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството – София, Бистришко шосе №26

*Автор за кореспонденция: ivelina_z@abv.bg

Резюме

Направен е анализ на популацията свине под селекционен контрол в България за периода 2009-2016 г. Беше установено, че най – голям брой стада и животни се контролират от Асоциацията на свиневъдите в България. С най – голяма концентрация на животни в контролирани ферми е АИСБ. През 2012 г. числеността на породата Датски ландрас намалява с 40% в сравнение с 2010 г. През 2012 г. числеността на породата датски Йоркшир е по-малка близо 3 пъти, в сравнение с 2014 г, и с 34% в сравнение с 2016 г. През 2016 година най – голям популационен размер има породата Ландрас с датски и английски произход – 1400 бр и 1608 бр. съответно. Независимо от лекото увеличение в числеността на Източнобалканската свиня през 2014 г., през 2016 г. нейният брой намалява, като се доближава по размер до този от преди четири години. Източнобалканската порода е представена с най – голям брой ферми, въпреки намалението им през 2014 и 2016 г. , но за сметка на това в тях се отглеждат малък брой животни – 52, 49, 58 и 66, съответно през 2010, 2012, 2014 и 2016. През 2010 г. стадата на английска Голяма бяла са най – многобройни – 1100 среден брой. Тенденция към намаляване на гъстотата при стадата се наблюдава при полска Голяма бяла – 160, 145, 120 и 115, съответно за четирите посочени години. Стойностите по този показател за породите Дунавска бяла, Ландрас и Йоркшир с датски произход са относително постоянни през годините

Ключови думи: популационен размер, развъдни организации, свиневъдство, селекционен контрол, FABISnet

Увод

Съвременното свиневъдство е високопродуктивен отрасъл на животновъдството с голям производствен потенциал. За реализирането на възможностите е необходимо пълно взаимодействие между генотипа на животните, хранене, развъждане и др. В историята на свиневъдството на нашата страна има ясно разграничени периоди на възход – до 1990 година, и на спад в отрасъла – 1990-2010 година, когато броят на свинете намалява до няколко пъти.

Наред с броя, промени настъпват и в породния състав на отглежданите свине. До 1999 г. в промишленото свиневъдство се отглеждат 8 породи, от които 4 имат съществено значение (Голяма бяла и Ландрас с английски произход, Дунавска бяла и шведска Голяма бяла) и 4 породи (Дюрок, Ландрас СН, полска Голяма бяла и Хемпшир) се отглеждат в ограничени популации (Василева, 2013). Започва и масов внос на високопродуктивни породи и хибриди, което води до пълното изчезване на породи като

Пъстрата дерманска свиня, Българската бяла свиня, Бялата клепоуха свиня, Мангалицата и т.н. (Стойков А., 2011). След включването на страната ни в Европейския съюз отрасълът се задължава да прилага европейската система за окачествяване на кланични трупове от свине (S)EUROP. Това води до значително подобрение на селекционния процес, а в следствие и до повишаване на продуктивните и кланични качества на свинете (Otoutzbirov and Zhelyazkov, 2008). Породите свине, специализирани като майчини и бащини линии, и подходящи за интензивно отглеждане представляват близо 98% от отглежданите свине (МЗХ, 2013). Местните породи като Дунавска бяла и Източнобалканската порода формират останалите 2 % от отглежданите свине, като представляват ценен генетичен ресурс, а произведеното от тях месо е със специфични вкусови качества.

Всичко това ни даде основание да направим анализ на популацията свине под селекционен контрол в Република България.

Материал и методи

При анализа са използвани отчети на развъдните организации – Асоциация на свиневъдите в България, Асоциация на индустриалното свиневъдство в България, Асоциация на развъдчиците на специализираните породи свине в България, Асоциация за развъждане и съхранение на Източнобалканската свиня, за периода от 2009 до 2016 година; справки за отделните породи, включени в мрежата от информационни системи за видово разнообразие на селскостопански животни FABISnet към месец юни 2017 г.

Резултати и обсъждане

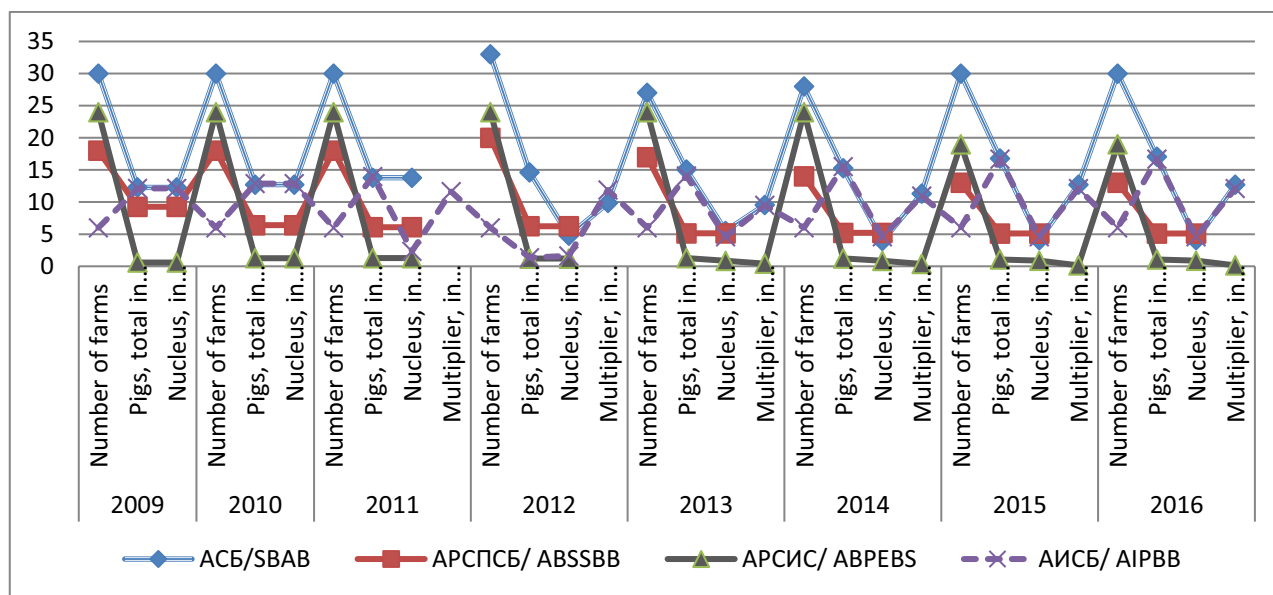
Провеждането на целенасочена селекция в чистопородните стада на съвременните породи и линии свине играе значителна роля за подобряване на ефективността на свиневъдството. До 2000 година развъдно-подобрителната работа в отрасъла изцяло се е ръководел от държавата (Василева, 2013).

Таблица 1. Развъдни организации и породи, кръстоски и хибриди, с които те работят (по данни на ИАСРЖ)

Table 1. Breeding associations and breeds, crosses and hybrids (according to EASRAB)

Развъдна организация/ Breeding association	Средище/ Centre	Наименование на породите, кръстоските и хибридите, с които РО работят/ Name of breeds and hybrids
Асоциация на свиневъдите в България/ SBAB	Шумен	Голяма бяла, Синтетична линия Ямбол-07, Ландрас, кръстоски от Голяма бяла и Ландрас, Дунавска бяла
Асоциация за развъждане и съхранение на Източнобалканската свиня /ABPEBS	Шумен	Източнобалканска свиня
Асоциация на индустриалното свиневъдство в България/ AIPBB	София	Ландрас, хибриди от Йоркшир и Ландрас, Дюрк с датски произход, Йоркшир
Асоциация на развъдчиците на специализираните породи свине в България/ ABSBB	Силистра	Дунавска бяла, Английска Голяма бяла, Ландрас, Синтетична линия шунков тип Силистра

В продължение на няколко години се създават няколко развъдни организации, а от 2009 година развъдната дейност преминава изцяло към неправителствения сектор. Понастоящем в България са регистрирани четири развъдни организации (РО), като всяка от тях работи с различни породи и хибриди свине. Според Стойков и кол. (2008) утвърждаването на развъдни асоциации ще доведе до създаване на конкуренция на пазара при реализирането на свинете и продуктите от тях. В таблица 1 са посочени породите, хибридите и кръстоските, с които одобрените развъдни организации работят.

Фигура 1. Брой на стадата и свинете (хил.бр.) под селекционен контрол на развъдните организации в периода 2009-2016 година

Figure 1. Number of farms and pigs (in thousands) under control of breeding associations in the period 2009-2016 year

За проучвания осем годишен период, най – голям брой стада и животни се контролират от Асоциацията на свиневъдите в България (фиг.1). Динамиката при тази РО показва относително постоянство в стойностите на проучваните признаци през първите две години. През 2012 г. броят на фермите към тази асоциация е най – голям – 33 бр. След това започва плавно окрупняване, при което броят на стадата леко намалява, а контролираните животни се увеличават. През 2016 г. АСБ контролира общо 17074 свине, от които 4092 в нуклеус, а останалите – в репродуктивните бази.

Относително равномерен е броят на фермите, отглеждащи Източнобалканска свиня. Единствено през последните две години техният брой е намалял с 5 в сравнение с минали години, и достига 19 броя.

Контролираните животни от APCSB през 2010 намаляват с близо 2800, в сравнение с 2009 г., като достига 6402 бр. През 2013 година се отчита още един лек спад в броя на контролираните животни, като през 2016 г. достигат своя минимум от 5098 броя свине.

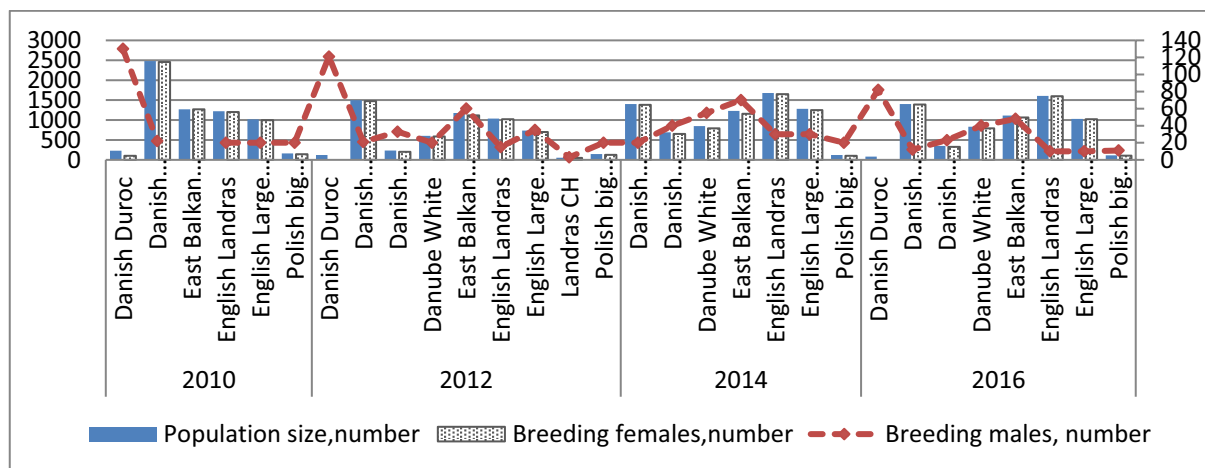
С най – голяма концентрация на животни в контролирани ферми е АИСБ. През последните две години тази РО осъществява контрол над 6 ферми, с общ брой животни – 16700, от които 4592 в нуклеусови стопанства.

На фигура 2 е представена динамика в популационния размер и броя на мъжки и женски разплодни животни от различни породи. Данните са взети от справки за отделните породи, включени в мрежата от информационни системи за видово разнообразие на селскостопански животни FABISnet към месец юни 2017 г.

През 2010 година популационният размер на порода Ландрас с датски произход е бил най – голям – 2480 животни, от които 22 са мъжки разплодници. През същата година най – малочислени са породите датски Дюрок и полска Голяма бяла, съответно с 230 и 160 броя контролирани животни. Средно положение по брой животни заемат породите Източнобалканска, английски Ландрас и английска Голяма бяла. По брой на мъжки разплодници обаче, породата датски Дюрок превъзхожда всички останали. През следващата коментирана година – 2012, най – многобройна е числеността отново при породата датски Ландрас, въпреки намалението с 40% в сравнение с 2010 г. Намалението при английския Ландрас е около 15%, а при английската Голяма бяла – близо 28% в сравнение с 2010 г.

Популационният размер на Източнобалканската свиня през 2012 г. е 1176, от които 60 са разплодните нерези. По данни на Накев и Кулев (2013) през 2012 г. числеността на породата е намаляла с 62% в сравнение с 2006 г. Авторите изказват опасение, че това драстично намаляване на популацията може да доведе до взимане на мерки по консервация на породата. Една от причините за ограничаване на популацията биват изтъквани административните наредби, които ограничават отглеждането при пасищни условия на чистопородни животни и техните кръстоски извън територията на области Бургас, Варна и Шумен.

През 2012 г. числеността на породата датски Йоркшир е по-малка близо 3 пъти, в сравнение с 2014 г, и с 34% в сравнение с 2016 г. Популационният размер на породата английски Ландрас е най-голям през последните две проучвани години, в сравнение с останалите породи. Независимо от лекото увеличение в числеността на Източнобалканската свиня през 2014 г., през 2016 г. нейният брой намалява, като се доближава по размер до този от преди четири години. За запазване и увеличаване на популацията на тази уникална за нашите условия аборигенна порода Накев и Кулев (2013) предлагат да се увеличи подкрепата към породата от страна на държавата, да се промени нормативната база, свързана с районирането, както и да се разработят програми за субсидирането на производството на екологични месни продукти. Мъжките разплодници от породите датски Дюрок и Източнобалканска свиня държат челно място по брой през всички проучвани години. За целия проучван период най – малко колебание в числеността има при породата полска Голяма бяла, като нейният популационен размер е в границите от 145 през 2012, до 115 бр. след четири години.

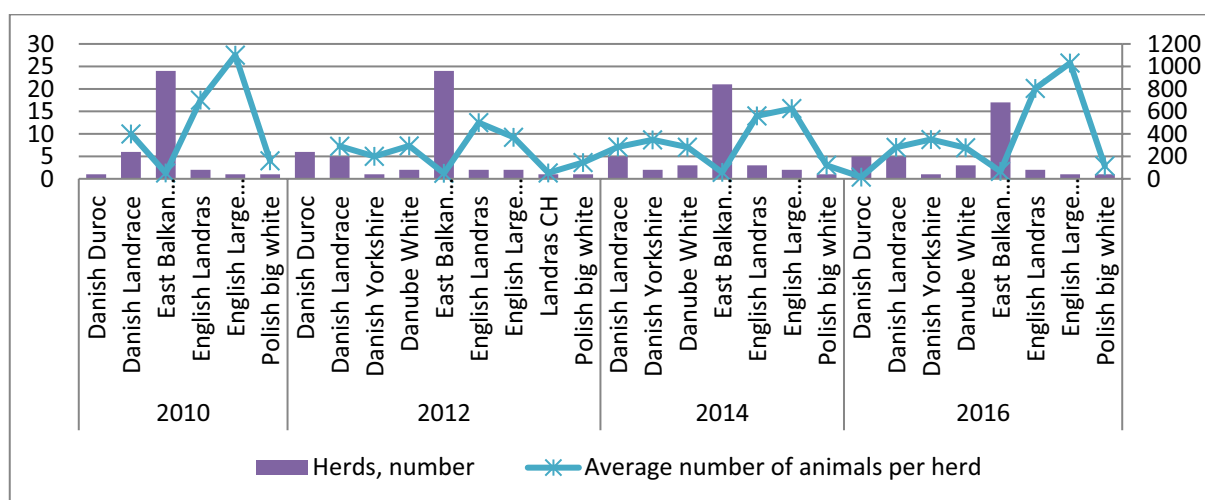

Фигура 2. Динамика в популационния размер и броя на мъжките и женски разплодни животни от различни породи

Figure 2. Dynamics of population size, and of the number of breeding males and females

Стойностите по този показател за породите Дунавска бяла, Ландрас и Йоркшир с датски произход са относително постоянни през годините. Тенденция към намаляване на гъстотата при стадата се наблюдава при полска Голяма бяла – 160, 145, 120 и 115, съответно за четирите посочени години (фиг 2.).

Динамика на броя и средния размер на стадата под селекционен контрол в страната са представени на фигура 3. За целия анализиран период Източнoбалканската порода е представена с най – голям брой ферми, въпреки намалението им през 2014 и 2016 г. , но за сметка на това в тях се отглеждат малък брой животни – 52, 49, 58 и 66, съответно през 2010, 2012, 2014 и 2016 г. Кривата, указваща среден брой животни сочи, че през 2010 г. стадата на английска Голяма бяла са най – многобройни – 1100, което е три пъти повече, в сравнение със следващата година. През 2016 г. средният брой на животните от породата отново е най – голям-1030 бр. в сравнение с останалите породи.

Фигура 3. Динамика на броя и средният размер на стадата от различни породи

Figure 3. Dynamics of number of herds and average number of animal per her

Изводи

За проучвания период, най – голям брой стада и животни се контролират от Асоциацията на свиневъдите в България. С най – голяма концентрация на животни в контролирани ферми е АИСБ.

През 2012 г. числеността на породата Датски ландрас намалява с 40% в сравнение с 2010 г. През 2012 г. числеността на породата датски Йоркшир е по-малка близо 3 пъти, в сравнение с 2014 г, и с 34% в сравнение с 2016 г. През 2016 година най – голям популационен размер има породата Ландрас с датски и английски произход – 1400 бр и 1608 бр. съответно. През същата година датският Дюрок е представен с едва 82 бр. мъжки разплодници

Независимо от лекото увеличение в числеността на Източнобалканската свиня през 2014 г., през 2016 г. нейният брой намалява, като се доближава по размер до този от преди четири години. Източнобалканската порода е представена с най – голям брой ферми, въпреки намалението им през 2014 и 2016 г. , но за сметка на това в тях се отглеждат малък брой животни – 52, 49, 58 и 66, съответно през 2010, 2012, 2014 и 2016 През 2010 г. стадата на английска Голяма бяла са най – многобройни – 1100

Тенденция към намаляване на гъстотата при стадата се наблюдава при полска Голяма бяла – 160, 145, 120 и 115, съответно за четирите посочени години. Стойностите по този показател за породите Дунавска бяла, Ландрас и Йоркшир с датски произход са относително постоянни през годините

Analysis of the Pig Population under Selective Control in the Republic of Bulgaria

Ivelina Zapryanova¹, Hristo Hristov²

Abstract

An analysis was performed on the pig population under selective control in Bulgaria for the period 2009-2016. It was established that the largest number of herds and animals is controlled by the SBAB. The AIPBB has the biggest concentration of animals in controlled farms. In 2012, the numbers of Danish Landrace breed decreases by 40% in comparison to 2010. In 2012, the numbers of Danish Yorkshire breed are almost 3 times smaller in comparison to 2014 and by 34% compared to 2016. In 2016, the largest population numbers are held by the Landrace breed with Danish and English origin – 1400 and 1608 respectively. Irrespective of the slight increase in the numbers of East Balkan pig in 2014, in 2016 their number decreases as it gets closer to the one from 4 years before that. The East Balkan breed is presented with the largest number of farms despite their decrease in 2014 and 2016, but even so, the number of animals bred in them is lower – 52, 49, 58 and 66, respectively in 2010, 2012, 2014 and 2016. In 2010, the herds of English Large White are the most numerous – 1100 average number. A tendency to a decrease in the density is observed in the herds of Polish Large White – 160, 145, 120 and 115, respectively for the four mentioned years. The values under this indicator are relatively constant through the years for the Danube White, Landrace and Yorkshire with Danish origin breeds.

Keywords: breeding associations, FABISnet, pig breeding, population size, selective control

Литература

Василева, Здр. (2013): Развитие и състояние на развъдно-подобрителния процес в свиневъдството, Аграрни науки, V, 13: 21-26.

МЗХ, (2013): Национална стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014-2020, София, 183-197.

Накев, Ж., Кулев К. 2013 Състояние на контролираната популация от източнобалкански свине, Аграрни науки, V, 13: 27-30.

Стойков, А., (2011): Динамика при генетичните ресурси в свиневъдството на България. Аграрни науки, 6: 83-87.

Стойков, А., Ст. Сланев, Р. Караманов, М. Георгиева, Д. Димитров (2008): Селекционна програма за породите Ландрас, Йоркшир и Дюрок с датски произход, Академично издателство на Аграрен университет, 32 стр.

EFABIS, 2017 <http://46.47.84.168:15000/>

Otoubzbirov, R., G. Zhelyazkov (2008): Quality assessment and traceability on the pork market management and sustainable development 3-4/ (21): 140-143.